

Силабус курсу:

ОСНОВИ РИТОРИКИ ТА ТЕОРІЇ АРГУМЕНТАЦІЇ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	бакалавр
<i>Спеціальність:</i>	033
<i>Рік підготовки:</i>	2
<i>Семестр викладання:</i>	весняний
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	5
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	залік

Автор курсу та лектор:

д-р культурології, проф., Смоліна Ольга Олегівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри філософії, культурології та інформаційної діяльності

посада

smolina@snu.edu.ua

Skype:

324 ГК, за

+38-099-349-24-55

live:.cid.b94b29c203ce7618

розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

+

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Мистецтво красномовства в процесі публічних виступів і спілкування – найважливіша складова особистості сучасного професіонала, в якій би сфері він не працював. Курс призначений для всіх, хто хоче поліпшити свої комунікативні навички, оволодіти прийомами ефективного спілкування, навчитися мистецтву мовного аргументованого переконання. Формування компетентності ефективного мовного впливу на іншу людину - неодмінна умова професіоналізму та успішної особистісної самореалізації.

Крім теорії риторики курс насичений практичними завданнями, що дає можливість з найменшими зусиллями, сформувати навички високого рівня красномовства, досягти вміння логічно і переконливо вибудовувати виступ. Все це дозволить в конкретних практичних ситуаціях обґрунтовано доводити до опонентів свої думки і розуміння суті питання, що розглядається.

Оволодіння зазначеним курсом сприятиме формуванню практичних навичок публічних виступів, проведенню ділових бесід, доповідей на наукових конференціях чи симпозіумах.

Курс адресований всім, чия професійна або суспільна діяльність пов'язана з мистецтвом публічних виступів та мовної аргументації: філософам, юристам, політикам, журналістам, педагогам тощо.

Результати навчання:

Знати:

законодавчі акти та жанри риторики; традиції ораторського мистецтва; сучасну риторику; основні вимоги до підготовки публічного виступу; види виступів; риторичну побудову; риторичну аргументацію; лексичні засоби та тропи; поведінку оратора.

Вміти:

спілкуватися з професійних питань державною мовою усно, використовувати її для організації ефективної міжкультурної та міжособистісної комунікації. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано. Використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості. Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки. Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

Передумови до початку вивчення:

Знання з історії та літератури в обсязі шкільної програми.

Мета курсу (набуті компетентності)

Внаслідок вивчення цього навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

1. Здатність спілкуватися державною мовою усно, так і письмово.
2. Навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.
3. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності.
4. Відкритість, здатність сприймати та враховувати зауваги, оптимізувати власну позицію в процесі обговорення, налаштованість на діалог, залучення у власні міркування висловлених слухних ідей.
5. Аналіз та інтерпретація гуманітарного тексту: здатність виокремити та відтворити смислову структуру тексту, оцінити послідовність та валідність аргументації, виділити продуктивні ідеї.
6. Порівняння змісту різних текстів, пошук та узагальнення інформації з досліджуваної проблеми.
7. Вміти застосовувати загальногуманітарні та філософські знання в різних сферах життєдіяльності.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Риторика як наука та практика	2/0/2	Визначення «риторики», її предмет, об'єкт, галузі поширення. Основні категорії та поняття риторики. Структура риторики. Риторика минулого та сучасна риторика. Загальна та галузева риторика.	Участь в обговоренні Індивідуальні та колективні завдання
2.	Закони, принципи та жанри риторики	2/0/2	Закони сучасної загальної риторики. Закон гармонізувального діалогу. Принципи мовленнєвої поведінки. Закон емоційності мовлення. Принцип пріоритету думки над дією.	Участь в обговоренні Індивідуальні та колективні завдання
3.	Традиції ораторського мистецтва	3/0/3	Риторичний пафос та його види. Риторичні традиції Давньої Греції та Риму. Риторичні традиції Київської Русі. Гомілетика як вид ораторського мистецтва. Українська риторика (Києво-Могилянська академія, Острозька академія, університетські традиції).	Участь в обговоренні Індивідуальні та колективні завдання
4.	Сучасна риторика	2/0/2	Поняття про сучасну риторику. Основні наголоси та можливості впливу на сучасну аудиторію. Норми сучасної риторики.	Участь в обговоренні Індивідуальні та колективні завдання
5.	Практикум з риторики	4/0/4	Основні вимоги до підготовки публічного виступу; етапи підготовки; види виступів; риторична побудова; риторична аргументація; лексичні засоби та тропи; поведінка оратора.	Участь в обговоренні Індивідуальні та колективні завдання
6.	Поведінка оратора та її норми	4/0/4	Образ ратора. Вимоги до зовнішнього вигляду оратора. Невербальна комунікація під час публічного виступу та її значення, вплив на слухачів/глядачів. Образ аудиторії.	Участь в обговоренні Індивідуальні та колективні завдання

Рекомендована література

1. Абрамович С. Риторика та гомілетика. — Чернівці, 1995.
2. Арістотель. Поетика / Пер. Б. Тена. — К., 1967.
3. Бацевич Ф. Основи комунікативної девіатології. — Л., 2000.
4. Буда В. А. Лінгвостилістика сучасного історичного роману про добу козацтва. — К., 1998.
5. Гурвич С. С, Погорілко В. Ф., Герман М. А. Основи риторики. — К., 1988.
6. Демосфен. Речи. — М., 1994.
7. Державін В. Вчення античної риторики про фігури сенсу. — Мюнхен, 1965.
8. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності. Стилістика та культура мови. — К., 1999.
9. Іванько І. В. Теофан Прокопович // Філософська думка. — 1970. — № 6.
10. Качуровський І. Основи аналізу мовних форм (стилістика). Фігури і тропи. — К., 1995.
11. Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. Із скарбниці античної мудрості. — К., 1988.
12. Корнилова Е. Н. Риторика — искусство убеждать. — М., 1998.
13. Космеда Т. А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики. — Л., 2000.
14. Костомаров В. Г. Языковой вкус эпохи. — М., 1994.
15. Кохтев И. И. Ораторская речь: Стиль и композиция. — М., 1992.
16. Кочан І. Лінгвістичний аналіз тексту. — Л., 1999.
17. Кошанский Н.Ф. Общая риторика. — СПб., 1824.
18. Кошанский Н. Ф. Частная риторика. — СПб., 1824.
19. Кошачевський С. С. Техніка мови. — К., 1963.
20. Кравець Л. В. Риторика як класична основа системи освіти європейських народів // Рідні джерела. — 2000. — № 4. Кравець Л. В. Риторика від джерел до сучасності // Укр. мова і л-ра. — 2000. — № 5.
21. Культура парламентской речи. — М., 1994.
22. Ломоносов М. В. Краткое руководство к красноречию // Поли. собр. соч.: В 7 т. — М.; Л., 1952. — Т. 7.
23. Мацько Л. І. Лінгвістична риторика//Наука і сучасність. — К., 1999.
24. Молдован В, В. Судова риторика. — К., 1996.
25. Одарченко П. Про культуру української мови. — К., 1997.
26. Савенкова Л. О. Комунікативні процеси у навчанні. — К., 1996.
27. Сагач Г. М. Живе слово лектора. — К., 1989.
28. Сагач Г. М. Живе слово полеміста. — К., 1991.
29. Сагач Г. М. Золотослів: У 2 т. — К., 1998.
30. Сердюк О. П. Основи управління комунікативним процесом. — К., 1998.
31. Стратий Л. М., Литвинов В. Д., Андрущенко В. А. Описание курсов философии и риторики профессоров Киево-Могилянской академии_К 1982.
32. Струганець Л. Теоретичні основи культури мови. — Т., 1997.
33. Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства. — К. 1998.
34. Томан Іржі. Мистецтво говорити. — К., 1986.
35. Чепіга І. П. Ораторське мистецтво на Україні в XVI—XIX ст. // Укр. мова і л-ра в шк. — 1989. — №10.
36. Чмут Т. К. Культура спілкування. — Хмельницький, 1999.

37. Ярмусь С. Гомілетика: Курс лекцій. —Вінніпег, 1980.
38. *Genre and the New Rhetoric* / Eds. A. Freedman, P. Medway. — London 1994.

Додаткова література

1. Аверинцев С. С Риторика и истоки европейской литературной традиции. — М., 1996.
2. Александров Д. Н. Риторика. — М., 1999.
3. Андреев В. И. Деловая риторика. — М., 1995.
4. Андреев В. И. Деловая риторика: Практический курс делового общения и ораторского мастерства. —М., 1995.
5. Античные риторика. — М., 1978.
6. Античные теории языка и стиля: Антология текстов. — Л., 1996.
7. Безменова И. А. Очерки по теории и истории риторики. — М., 1991.
8. Белова А. Д. Лингвистические аспекты аргументации. — К., 1997.
9. Ключев Е. В. Риторика. Инвенция. Диспозиция. Элокуция. — М., 1999.
10. Рождественский Ю. В. Теория риторики. — М., 1997.
- 11.
12. Соболев Ю.В. Репрессивная поэтика в современной культуре : генезис и репрезентативность // Вестн. Томского гос. ун-та. 2012. № 364. С. 39–42.
13. Webster A. K. *Cultural Poetics (Ethnopoetics)* 2015. URL:
www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199935345.001.0001/oxfordhb-9780199935345-e-34

Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма дисципліни «Основи риторики та теорії аргументації» (для аспірантів спеціальності 034 Культурологія) / Укл.: О.О. Смоліна. Сєвєродонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2021. Електронне видання.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач ВО може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	20
Тести	25
Індивідуальні завдання	25
Залік	30
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів ВО

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Здобувач ВО може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перераховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Під час виконання завдань Здобувач ВО має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі ВО:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не користуються мобільним телефоном (та іншими пристроями) та навушниками для прослуховування (споживання) будь-якого контенту (інформації);
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань здобувачі ВО:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.

